

σχηματίζονται ἐκεῖ ἔλη. Ὁ Λήκ ἔνεκα τούτου πρὸ πάντων ἠρνήθη, νὰ παραδεχθῆ, ὅτι ἐκεῖ ἔκειτο τὸ χωρίον Λίμναι μετὰ τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἀρτεμίδος, ὃ δὲ Κούρτιος ὑποθέτει, ὅτι ἡ θεὰ ἐκαλεῖτο Λιμνάτις ἐκ τοῦ ὀνόματος ἄλλου τόπου, ἐν ᾧ ἀρχαιότερον ἐλατρεύετο καὶ ἐν ᾧ ὑπῆρχον ἀληθῶς ἔλη, ὅτι δὲ κατόπιν μετενεχθείσης τῆς λατρείας τῆς εἰς τὰ μεταξύ Μεσσηνίας καὶ Λακωνίας ὄρη διετήρησε τὸ παλαιὸν ὄνομα—ὅπως δηλαδὴ ἡ αὐτὴ θεὰ ἐν Ἀθήναις ὠνομαζέτο Βραχυρωνία ἐκ τῆς ἐν τοῖς Μεσογείοις Βραχυρωνός, ὅποθεν ἡ λατρεία τῆς μετηνέχθη εἰς τὴν Ἀκρόπολιν. Ἡ ὑπόθεσις ὅμως τοῦ Κουρτίου δὲν εἶναι πιθανή, διότι δὲν ἐξηγεῖ πόθεν προήλθε τὸ ὄνομα τοῦ χωρίου Λίμναι, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀρχαιότερον τοῦ ἐπιθέτου τῆς θεᾶς· διότι ἐὰν ἡ λατρεία τῆς Λιμνάτιδος ἄλλοθεν μετεδόθη, δὲν ἦτο ποσῶς ἀνάγκη νὰ ὀνομασθῆ ἔνεκα τούτου καὶ ὁ τόπος Λίμναι ἢ Ἀρτεμις ἐλατρεύετο καὶ ἀλλαγῆ ὡς Λιμνάτις ἢ Λιμναία, οἱ τόποι ὅμως δὲν ἐκκλοῦντο πάντοτε Λίμναι.

Πόθεν λοιπὸν τὸ ὄνομα τοῦτο τοῦ μεσσηνιακοῦ χωρίου, ἀφοῦ ὁμολογεῖται, ὅτι δὲν ὑπάρχουσιν ἐκεῖ οὐδ' εἶναι εὐκόλιν νὰ σχηματισθῶσιν ἔλη; τὸ πρᾶγμα εἶναι ἀπλοῦστατον ὃ τόπος περὶ τὸ ἱερόν ὄχι μόνον ἐλώδης δὲν εἶναι, ἀλλὰ στερεῖται ἐν γένει ὕδατος· πλησίον ὅμως τῆς ἐκκλησίας τῆς Παναγίας εὑρίσκειται ἀρχαῖον ἀβαθὲς φρέαρ, κυκλοτερές περίπου, κτιστὸν διὰ λίθων ὄχι πολὺ μεγάλων· τὸ ὕδωρ φθίνειται ὅτι ἀνθρώπει κάτω, ἀφρονον μὲν τὸν χειμῶνα, ὀλιγώτερον δὲ τὸ θέρος· τότε διὰ ν' ἀντλήσωσιν ἐξ αὐτοῦ, καταβαίνουσι κάτω διὰ βραχιδίων· δὲν εἶναι λοιπὸν κυρίως φρέαρ, ἀλλὰ μᾶλλον πηγὴ, ἧς τὸ ὕδωρ ἀρχικῶς ἀνήρχετο βεβαίως—κατὰ τὸν χειμῶνα τοῦλάχιστον—μέχρι τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς· ἐπειδὴ ὅμως τὸ θέρος ἢ θὰ ἐστείρειεν ἐντελῶς ἢ θὰ ἠλαττώνετο πολὺ, ἔσκαψαν τὸν λάκκον ἐκεῖνον ἢ τὸ φρέαρ καὶ ἐπέτυχον νάματα πλουσιώτερα καὶ ἀέννα. Ἴσως μάλιστα πρὶν κατασκευασθῆ ὁ νῦν σωζόμενος λάκκος, ὑπῆρχον ἄλλοι μικρότεροι καὶ ἀβαθέστεροι, ὁποῖους σκάπτουσι καὶ σήμερον εἰς τόπος ὑδροφόρου οἱ ποιμένες πρὸς χορῆσιν τῶν ποιμνίων των· οὕτω ἐξηγεῖται πιθανῶς ὃ πληθυντικὸς τύπος τοῦ ὀνόματος Λίμναι· διότι ἕκαστος λάκκος ἦτο καὶ μικρὰ λίμνη.

Τὸ μέρος τοῦτο καλεῖται σήμερον Βόλυμος· οὕτω τοῦλάχιστον τὸ ἦκουσα ἐγὼ προφερόμενον, ἐν ᾧ ὁ Ῥὸς γράφει Βώλυμος καὶ μεταφράζει αὐτὸ διὰ τοῦ γερμανικοῦ Ochsenumpf (Βουδολίμνη)· ἀλλὰ μοι φαίνεται ὅτι παρεσύρθη ἐκ τῆς προφοράς τοῦ ἐπωνύμου τῆς διαδεχθείσης τὴν Ἀρτεμιν Παναγίας Βολυμιατίσσης ἢ Βολυμιατίσσης· τὸ δ' ὄνομα Βόλυμος οὐδὲν κοινὸν ἔχει πρὸς λίμνας καὶ ἔλη, ἀλλ' εἶναι ἀπλοῦστατα Μόλυβος· ὁμοίως Βολυμωτὴ ἦτοι Μολυβωτὴ καλεῖται σήμερον ἡ θέσις τῶν ἀρχαίων Κλεωνῶν, ἀμφότερα δὲ τὰ ὀνόματα Βόλυμος καὶ Βολυμωτὴ προέρχονται, ὑποθέτω, ἐκ τοῦ μολύβδου, δι' οὗ οἱ ἀρχαῖοι συνέδεον τοὺς πελεκητοὺς λίθους τῶν κτιρίων των καὶ ὃν εἰς ἀρχαιοτέρους μάλιστα χρόνους ἐπιμελῶς ἐξεμεταλλεύοντο οἱ χωρικοὶ καὶ ποιμένες πρὸς κατασκευὴν σφαιρῶν καὶ σφαιριδίων.

Ἐὰν λοιπὸν ἐν Σπάρτῃ φρέατα ἢ λάκκοι περιέ-

χοντες πόσιμον ὕδωρ ἐκκλοῦντο λίμναι, ἐὰν ἐν τῇ αὐτῇ πόλει μία τῶν κωμῶν ὠνομαζέτο Λίμναι ἔνεκα τῶν πολλῶν ὑδάτων, τὰ ὅποια εὑρίσκοντο αὐτόθι ἢ φανερά ἢ ἀμέσως ὑπὸ τὴν γῆν, ἐὰν ἐν Μεσσηνίᾳ τόπος ὀρεινὸς καὶ ξηρὸς τὸ πλεῖστον ἠδύνατο νὰ ὀνομασθῆ Λίμναι μόνον ἔνεκα μικρῶν τινῶν πηγῶν, νὰ ὀνομασθῆ δὲ οὕτω πιθανώτατα ἀκριβῶς ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν ἀνυδρίαν τῶν λοιπῶν πέριξ τόπων, τότε βεβαίως οὐδεὶς λόγος ἐμποδίζει νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι καὶ ἐν Ἀθήναις εἰς τόπος ἐκλήθη Λίμναι ἔνεκα τῶν πηγῶν, ὧν τὰ ὕδατα συνελέγοντο εἰς φρεατσειδεῖς λάκκους. Ὅτι δ' οἱ λάκκοι οὗτοι εἶναι ἀρχαιότατοι, οὐδεμίᾳ ἀμφισβόλια ὑπάρχει· εἶναι τοῦλάχιστον ἀρχαιότεροι τοῦ Παισιστρατείου ὑδρογωγείου· διότι μετὰ τὴν κατασκευὴν ἐκείνου οἱ λάκκοι ἦσαν πλέον περιττοί, ἐν ᾧ πρότερον μεγίστη ἦτο ἡ σπουδαιότης αὐτῶν διὰ τὴν ὑδρευσιν τῆς πόλεως.

Ἡ ἐρμηνεῖα αὕτη, ἂν δὲν ἀπατῶμαι, συντελεῖ ὅπωςδῆποτε εἰς ἐπίρρωσιν τῆς γνώμης τοῦ Δαϊρπελδ' πρὸς ὀριστικὴν ὅμως λύσιν τοῦ ζητήματος πρέπει ν' ἀναμείνωμεν τ' ἀποτελέσματα τῶν περαιτέρω ἀνσκαφῶν. Καὶ ἐὰν δὲ ἀκόμη ἀποδειχθῆ, ὅτι αἱ Λίμναι δὲν ἔκειντο ἐκεῖ, πάλιν τὸ κύριον συμπέρασμα τοῦ ἀρθριδίου τούτου δὲν μεταβάλλεται, δύναται δὲ νὰ ὑποβοηθήσῃ ἄλλας ἐρεῦνας περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου· διότι ἀπαλλάσσει τοῦλάχιστον ἡμᾶς εἰς τὸ ἐξῆς τῆς ἀνάγκης, ν' ἀνζητηῶμεν τὰς Λίμνας μόνον εἰς μέρη ἐλώδη.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΤΣΟΥΝΤΑΣ

Σ Ο Ν Ε Τ Τ Α

Π Ρ Ο Λ Ο Γ Ο Σ

Φυλακισμένον τὸ πουλὶ στ' αὐγὸ δὲ μένει.

Ἄμα φτερώσῃ, λαχταρεῖ, τσίμπάει, καὶ βγαίνει.

Ἄρα νὰ βγῆς ἀπ' τὸ μικρὸ, ψυχὴ μου, φλοῦδι,

Νὰ βγῆς στὰ γέρι, καὶ στὸ φῶς, καὶ στὸ τραγοῦδι.

Στὴν πρώτην ἀχτίδα ξεψυχάει καὶ λυώνει ἡ θλίψῃ,

Καὶ δύναμι θεόσταλτη σ' ἀρπάει στὰ ὕψη,

Ποῦ βασιλεύει ἀθάνατη χαρὰ, συμπάθεια.

Τῆσμά σου τότες τάπειρά τοῦ κόσμου πάθια,

Ἄσάν ψιλὴ καὶ διάφανη δροσιὰ, ραντίζει·

Ὁ λόγος σου παρηγοριὰ θεὰ μυριζῃ.

Κι ὅσοι περῶντας τάγρακοῦν τὸ λάλημά σου,

Θὰ σὲ βλογοῦνε, ἂν βάθυναν στὸ νόημά σου·

Πῶς ἓνα μοναχὰ καλὸ στὸν κόσμον ἀνθίζει,

Ψυχὴ, ποῦ ξέρει μὲ χαρὰ νὰ φτερουγίξῃ.

Α Σ Τ Ε Ρ Ι Α

Ξέρεις γιατί τὰ χαίρουμε καὶ τὰ θαυμάζω,

Τὰστέρια ποῦ στὸν οὐρανὸ στροφογυρίζουν·

Ὅχι πῶς ἀκτινοβολοῦν καθὼς κοιτάζω,

Ἢ πῶς τὰ βάθια τοῦρανοῦ μυριοφωτίζουν.

Ὅχι πῶς εἶναι ἀμέτρητα, πῶς εἶναι αἰώνια,

Πώς είναι ὁ δρόμος τους θεοῦ μεγάλου δρόμος,
Πώς νὰ μετροῦνε διωπηλὰ καιροὺς καὶ χρόνια
Τὰ ἔχει ὀρίσει ὁ μυστικὸς τῶν ἀστρον νόμος·
Μόνο τὰ βλέπω κι ἀπορῶ, ποῦ ἡ γῆς νὰ φρίξη
Ἐπὶ τὰ πάθια τὰ πολλὰ ποῦ μᾶς ὀρημάζουν.
Αἶμα καὶ δάκρυ θάλασσα νὰ τῆνε πνίξη,
Πάλι τ' ἀστέρια δὲν ψηφοῦν καὶ δὲν τρομάζουν,
Μόνο μᾶς φέγγουν ἥρεμα, χαριτωμένα
Σὰ νὰ γνωρίζουμε στερνὰ πιὸ βλογημένα.

Κ Ο Ρ Η

Ξέρεις γιατί λιμπίζουμαι νὰ βλέπω κόρη
Μὲ τὴν ἀνίκητη μορφή τῆς θείας νιότης ;
Ἄς εἶναι ἀγριολούλουδο ποῦ ἀνθεῖ στὰ ὄρη,
Ἄς εἶναι μὲ τὸ κοσμικὸ χαμόγελό της ;
Ὅχι πῶς δίνει τὸ γλυκὸ τὸ καρδιοχτύπι
Ποῦ τῆς ψυχῆς του ὁ ἐραστὴς στολίδι τῶχει,
Μῆτε πῶς ξέρει καὶ σκορπᾶει χαρὰ καὶ λύπη,
Σὰ μάγισσα, μ' ἕνα της ναί, μ' ἕνα της ὄχι.
Μῆτε πῶς τᾶθεσε ὁ Θεὸς αὐτὰ τὰ κάλλη,
Στεφάνι στῆς ἀνθρώπινης ζωῆς τῆ χάρη.
Λατρεία σου ἔχω πιὸ βαθιὰ καὶ πιὸ μεγάλη,
Παρθένα μου, ἀπὸ τὸν καλὸ ποῦ θὰ σὲ πάρῃ :
Γιατί ὅταν ἀπὸ μάγισσα γενῆς μητέρα,
Τὴ μὲν ἡ ἀγάπη θὰ αἰσθανθῆς ποῦ ζῆ ἔδω πέρα.

Φ Ω Σ

Εἶπ' ὁ Θεὸς, καὶ φάνηκε στὰ μαῦρα σκότη
Ἡ ἀστραπὴ ποῦ ἄρχισε, καὶ πιά δὲν παύει.
Καὶ μὲς στὸ Ἄπειρο ἔλαμψε τοῦ Κόσμου ἡ Νιότη,
Κι ἀκράτητη παντοῦ ζωῆς λαχτάρῃ ἀνάθη.
Ἐπὶ ἡλιο σὲ ἡλιο ἡ λάμψη αὐτὴ στὴ γῆ κατέβη,
Καὶ τὰ μυστήρια τῆς χαρᾶς μᾶς φανερώνει.
Μορφιές καὶ χρώματα γεννάει, καρδιές μαγεύει,
Μᾶς φέρνει ἀγάπη κι ἀφοβία καὶ μᾶς μερώνει·
Γι' αὐτὸ σὲ μακαρίζω, ὦ φῶς, γι' αὐτὸ σὲ ψάλλω,
Γι' αὐτὸ κι ἀπὸ τὸ μνημᾶ μου θὰ σὲ γυρεύω.
Μὰ σ' ἔχω ἀκόμα πιὸ ἱερὸ καὶ πιὸ μεγάλο,
Κ' εἶναι γιὰ χάρη πιὸ λαμπρὴ ποῦ σὲ λατρεύω :
Σὲ μὴ θεὰ ποῦ ἀλάνθαστο κρατᾶει καθρέφτη,
Ἡ ἀκοίμητη ἀχτίδα σου — γιὰ πάντα πέφτει.

Φ Ι Λ Ι Α

Βοτάνι μου δυσεύρετο, λαχταρισμένο,
Ποῦ γιὰ ν' ἀνήσῃς, ἡ καρδιά νὰ πνίξη πρόπει
Τὸ μόνο ἔχθρο της, — τὸ ἐγὼ τὸ χαδεμένο,
Τὸ μάτι ποῦ ὅλο μέσα της μὲ πείνα βλέπει.
Σὺ, τῆς ἀγάπης ὁ ἀφῆρος, ποῦ γι' ἄμοιβή σου
Μῆτε τὴ γλύκα ἐνὸς φιλοῦ δὲν περιμένεις,
Ποῦ δίνεις ὅ,τι εὐγενικὸ γεννάει ἡ ψυχὴ σου,
Καὶ μὲ μὴ κούφια μοναχὴ χαρὰ χορταίνεις.
Φιλία Θεογέννητη! Φτωχὸ μνημεῖο
Ἐνας σου στήνει ποιητὴς ποῦ σὲ γνωρίζει.

Ποῦ τὸ χερόπιασμα ἐννοίωσέ κι αὐτὸς τὸ θεῖο,
Καὶ τώρα μὲ συγκίνηση σὲ ζωγραφίζει,
Θεὰ ποῦ πλάγι στέκεσαι μὲ τὴν Ἀλήθεια,
Καὶ δίνεις σὲ τυφλὲς ψυχὲς μικρὴ βοήθεια.

Π Α Τ Ρ Ι Δ Α

Πατρίδα, ποῦ στὸν τέκνω σου τὸ νοῦ ριζώνεις,
Κι ἀνθίζεις καὶ μοσκοβολᾷς στὰ πρόσωπά τους.
Ποῦ κι ἂν ζητοῦν νὰ δ' ἄρνηθοῦν, τοὺς φανερώνεις
Μ' ἕνα τους λόγο μοναχὸ, μὲ μιὰ ματιά τους.
Ποῦ ἀστροπελέκι γίνεσαι γοργὸ, καὶ μπαίνει
Στὰ ναρκωμένα στῆθια τους ὅταν πλανιοῦνται,
Καὶ σωμασμένο κρύβεσαι, καὶ περιμένεις
Τὴν ὥρα ποῦ κ' οἱ τύραννοι γλυκοκοιμοῦνται.
Καὶ τότες ἀξαφνα, ξεσπάει τὰστροπελέκι
Καὶ τὸ παιδί σου ἀπ' ἄρνη μεμιάς θεριεύει,
Καὶ σὰ λιοντάρι ἀδάμαστο μπροστά σου στέκει,
Καὶ μὲ φωτιά καὶ μὲ σπαθὶ σὲ διαφεντεύει.
Ἐδῶ, ποῦ καὶ τὸν θάνατο γλυκὸ μᾶς κάνης !
Πατρίδα ! Ἐύπνυσέ μας, πρὶν ἔσθ' ἡ πεθάνης !

Κ Α Κ Ι Α

Φίδι τοῦ κόσμου ἀκοίμητο, ποῦναι χαρὰ σου
Μέρα καὶ νύχτα τοὺς καλοὺς νὰ φαρμακῶνης,
Μὲ στάλες ποῦ μαζεῦονται μὲς στὴν καρδιά σου
Καὶ μ' ἕν' ἀθώρητο κεντρὶ νὰ τοὺς πληγῶνης !
Ποῦ τῶχεις δόξα ἀθάνατη νὰ συλλογιέσαι
Τὸν πόνου ποῦ κρυφόχυσες στ' ἀπλό σου θῦμα,
Καὶ βροῖσκεις ἄπονες ψυχὲς, καὶ τὸ παινέσαι,
Σὰ νᾶναι ἡ ἔχθρα θριαμβος, κ' ἡ λύπη κρῖμα !
Ποῦ μῆτε κέρδος ἄδικο γιὰ πρόφασή σου
Καθὼς οἱ μύριοι τύραννοι τῆς γῆς δὲν ἔχεις,
Μόν' ἀπὸ ἀγάπη τοῦ κακοῦ, κι ἀπ' ὄρεξή σου
Μέσα σὲ τέλει ἀτέλειωτο πατεῖς καὶ τρέχεις !
Γιατί στὰ μαῦρα σέρνεσαι καὶ στὰ χαμένα,
Σὰ νὰ μὴν ἔμεινε ἀρετὴ καὶ γιὰ ταξένα ;

Υ Π Ν Ο Σ

Τοῦ κουρασμένου δουλευτῆ τάντρικιο σῶμα
Τὸ δένεις, ὕπνε, μυστικὰ καὶ τὸ σκλαβώνεις.
Τὰρπάξεις ἀπ' τὰχόρταγο τῆς φτώχειας στόμα,
Καὶ μὲ μᾶς νύχτας θάνατο τὸ σαβανώνεις.
Τὴ λιγερὴ του, ποῦ κοντὰ βαριαναδαίνει,
Σὰν ἐραστὴς ἀθώρητος τὴν ἀγκαλιάζεις,
Κι ἀπ' ὄλη της τὴν ὁμορφιὰ τὴν πικραμένη,
Διαλέγεις τὰ δυὸ μάτια της καὶ τὰ σκεπάζεις.
Κ' εὐθὺς ἀπὸ τὰ βάθια σου, μικρὰ μεγάλα,
Ὀνειράτα γοργόφτερα τὸ νοῦ τους παίρνουν.
Ἄλλα χαδεύουν τὴ ψυχὴ, τὴ δέρνουν ἄλλα,
Καὶ μὲς στὴ νύχτα βάσανα τῆς μέρας φέρνουν.
Μὰ στὸ μικρὸ ποῦ μιὰ χαρὰ κοιμᾶται πλάγι,
Δὲν εἶσαι σὺ, μόν' ἄγγελος καὶ τὸ φυλάγει.